

Aan de Minister voor Rechtsbescherming, de heer S. Dekker,

Aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw I. van Engelshoven,

Betreft: Internetconsultatie Wet Deelgezag

Amsterdam, 24 mei 2020

Hooggeachte heer en dame,

Inleiding

Graag maak ik gebruik van de mogelijkheid om te reageren op de Internetconsultatie van de Wet Deelgezag. Samen met mijn man wil ik de komende periode een intentioneel meerouderschap aangaan met één of twee vrouwen. Ik maak mij zorgen om het wetsvoorstel dat nu voorligt omdat het op fundamentele punten een andere richting op gaat dan de Staatscommissie Herijking Ouderschap (2016) heeft aanbevolen. In deze reactie baseer ik mij grotendeels op ervaren familierechtadvocaat Nicolien Grijmans die bij deze consultatie een uitgebreide juridische analyse en advies heeft gegeven (<https://www.internetconsultatie.nl/deelgezag/reactie/884f8ed0-ec30-4edd-9477-863b13eda256>) die ik volledig onderschrijf en op een opinieartikel dat eerder van haar hand verscheen over dit onderwerp in het Parool: <https://www.parool.nl/columns-opinie/verbeter-de-positie-van-deelouders~bbb4e8a8/>

Wat is een Intentioneel Meeroudergezin ?

Wanneer is er sprake van een intentioneel meerouderschap c.q. meeroudergezin? Er is sprake van een intentioneel meerouderschap indien:

- 3 of 4 personen;
- de intentie hebben om samen;
- vanaf de geboorte van de kinderen;
- biologisch eigen kinderen op te voeden terwijl;
- zij niet wonen in één huis maar in 2 huizen.

Deze gezinnen komen steeds vaker voor; personen die dreigen hun kinderwens niet te kunnen vervullen zoeken naar creatieve oplossingen en zij vinden die in het intentioneel meerouderschap.

Wat is het probleem bij het wetsvoorstel Deelgezag?

De wet bepaalt nog steeds dat er maar twee ouders zijn. Daardoor zijn er binnen het meeroudergezin nu twee soorten ouders: 'voorbankouders' (ouders met gezag) en 'achterbankouders' (ouders zonder gezag).

In december 2016 gaf de Staatscommissie Herijking Ouderschap aan dat, in het belang van het kind, de vier ouders gelijk moeten kunnen zijn. Zij mogen dan kiezen voor volwaardig meerouderschap. Zij moeten daarvoor een stappenplan, een geborgd meerouderschapstraject, volgen. Dit traject ter voorbereiding op het intentioneel meerouderschap duurt bijna een jaar.

Maar het kabinet volgt de aanbevelingen van de Staatscommissie om te komen tot een volledige meerouderschapregeling niet op. Het kabinet voert slechts deelgezag in en presenteert dit, ten onrechte, als een handreiking. Met deelgezag krijgen de achterbankouders (deelgezagouders) ten opzichte van nu een nog slechtere positie; zaten zij eerst op de achterbank van de auto, nu zitten zij in de aanhangwagen of mogen ze eigenlijk gewoon niet meerijden.

Deelgezag verslechtert de positie van achterbankouders

De deelgezagregeling verslechtert de positie van achterbankouders op vier verschillende manieren.

1. De deelgezagouder mag geen opvoedbeslissingen nemen en kan daarmee niet de wettelijke vertegenwoordiger van het kind zijn. De deelgezagouder krijgt bij belangrijke beslissingen slechts een informatie- en consultatierecht, maar géén beslisrecht. Het gaat dan om schoolbeslissingen, financiële beslissingen, medische beslissingen, psychologische onderzoeken, sport, vaccinaties etc. Bij alle dagelijkse beslissingen heeft de voorbankouder een veto. Dit kan ook niet door een rechter worden getoetst.
2. De Wet Deelgezag legaliseert en formaliseert de nieuwe plannen dat de deelgezagouders (achterbankouders) niets te vertellen hebben. De ruimte om iets anders te bepleiten in een procedure of bij een instantie verdwijnt daarmee. Waar de overheid zich vóór deze wet dus noch positief noch negatief over meerouderschap uitte, degradeert zij dus deelgezagouders formeel en dat wringt.
3. De deelgezagouder kan feitelijk een verhuizing of een verandering van de zorgregeling niet meer tegenhouden. Er komt wel een soort blokkaderecht maar de deelgezagouders kan hiervoor niet meer naar de rechter.
4. Bij het overlijden van de voorbankouder kan de opvoeding niet zonder meer worden voortgezet door de deelgezagouders.

Deze nadelen maken dat ouders zoals ik dat wens te worden binnen een meeroudergezin er goed aan doen om het voorgestelde deelgezag in hun overeenkomst af te wijzen. Dat zou een trieste uitkomst van dit wetsvoorstel zijn.

Extra problemen: geen waardevol meerouderschapstraject, mogelijk juist extra procedures.

Waarom volgt de regering niet gewoon de Staatscommissie? Er moet dan een intentionele meerouderschapsovereenkomst op maat komen met daarin opvoedingspiketpalen (sociale omgeving kind, verhuisbeperking, voorkeur voor school etcetera), een geschillenregeling (wat doen zij bijvoorbeeld als zij niet meer op één lijn zitten of als hun kind andere zorg nodig blijkt te hebben dan voorzien) én een scheidingsbepaling (wat gebeurt bijvoorbeeld als een stel in de constructie uit elkaar gaat?).

Dit meerouderschapstraject wordt losgelaten door het kabinet. Dit is onverantwoord. Blijkbaar gaat het kabinet er nu vanuit dat tot vier ouders hun deelgezag zelf kunnen aanvragen bij de rechtbank. Dus geen meerouderschapstraject en ook geen professional die partijen moet begeleiden. Partijen hebben die professional wel nodig omdat zij pas kunnen kiezen voor iets als alle opties en juridische consequenties duidelijk zijn.

Het kabinet zegt minder rechterlijke procedures te willen, maar juist het loslaten van de volledige Staatscommissie-meerouderregeling werkt procedures in de hand. De kabinetsplannen veroorzaken extra problemen en zetten de continuering van de opvoedingssituatie van kinderen in meerouderschap onder druk. Het kabinet wil dan op een later moment dit deelgezag evalueren. Uit de evaluatie van het deelgezag zal, omdat er geen gedegen meerouderschapstraject aan vooraf gaat en het eigenlijk nepgezag is, een vertekend beeld blijken waardoor meerouderschap nu dus verder weg is dan ooit.

Meeroudergezinnen zijn slechter af in plaats van beter door de Wet Deelgezag

De meeroudergezinnen zijn er al en hun belangen moeten beschermd worden. Gezag is niet genoeg. Het gezag vervalt namelijk zodra het kind 18 jaar wordt. Bij deelgezag zijn de achterbankouders (en opa en oma) dan niets meer terwijl er over en weer behoefte is aan zorg (van het fiscaal gunstig kunnen nalaten van de erfenis aan het kind tot het voor dementerende ouders kunnen zorgen met het kind als mentor of bewindvoerder). Daarom moet er uiteindelijk een volwaardige meerouderschapregeling inclusief erkenning komen.

Meer conflicten bij meer dan 2 ouders? Daar is geen aanwijzing voor.

In de discussie over meeroudergezinnen en deelgezag lijkt een dominant argument in de politiek te zijn dat er door meerouderschap meer conflicten komen bij een scheiding. Dit wordt onder andere genoemd op pagina 5 van de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel.

De geuite vrees dat ouderschapsrechten voor meer dan twee personen leiden tot meer conflicten wordt niet door wetenschappelijk onderzoeken onderbouwd. Het is vaak een onderbuikgevoel dat wordt geuit door mensen die weinig van doen hebben met het begeleiden van toekomstige ouders bij het tot stand komen van hun meeroudergezin. Zo is het aantal familierechtadvocaten dat ooit een intentionele meerouderschapsovereenkomst heeft opgesteld op één hand te tellen. Bij meerouderschap gaat het om ouders die niet voor elkaar als partners kiezen maar die afspraken maken om samen kinderen te krijgen en op te voeden.

Als twee ouders na een huwelijk of samenleving besluiten om uit elkaar te gaan dan gaat dit vaak gepaard met veel wantrouwen, verdriet en pijn. Ouders zijn dan meer gericht op hun eigen emoties en kunnen vaak minder aandacht geven aan de opvoeding. Zij moeten dan hun partnerrelatie omzetten in enkel een ouderrelatie. Dit lukt niet altijd. Omdat sommige ouders dan gefocust blijven op hun ex-partnerschap (teleurstelling, woede, wellicht bedrog) en niet op hun gezamenlijk ouderschap draagt dit bij aan de escalatie aan het einde van de relatie (vechtscheiding). Zij moeten hun focus verleggen. Deze strijdende ouders moeten verantwoordelijkheid nemen en inzien dat ze zich moeten richten op hun gezamenlijk belang als ouder, namelijk het welzijn van het kind (Conclusie Ombudsman 2012).

De betrokkenen bij het meerouderschapsgesin kennen deze ex-partnerproblematiek niet. Het kan natuurlijk zo zijn dat binnen één ouderpaar er een scheiding komt; maar dan oefenen juist de andere betrokkenen, met een beroep op de gemaakte afspraken, een de-escalerende werking uit. Wat in het belang van het kind is wordt ook minder vertroebeld door ex-partnerschapsfrustraties.

Pas als de ouders weten wat de opties, mogelijkheden en consequenties van bepaalde afspraken zijn, wordt wat de ouders beogen vertaald in schriftelijk afspraken. Deze worden opgenomen in een Intentionele Meerouderschapsovereenkomst. Omdat er goede afspraken zijn gemaakt is er duidelijkheid en zijn er juist weinig conflicten. Bij een in de wet verankerd meerouderschap zoals de SHO deze voor ogen had, is de kans klein op een vechtscheiding. Dit komt omdat (1) veel opvoedkwesties al voor de zwangerschap zijn

bepaald, (2) de betrokkenen het welzijn van hun meeroudergezin en hun kinderen voor ogen hebben en (3) het meerouderschap kan worden beëindigd.

Uit niets blijkt dat de kans op conflicten rond een kind wordt vergroot door meer dan twee personen te belasten met het ouderlijk gezag of met het ouderschap, integendeel

Tot slot

Voordat dit wetsvoorstel er lag had de overheid nog geen uitspraak gedaan over deelgezag. Daarmee was de overheid dus niet uitgesproken voor- of tegen intentioneel meerouderschap. Met dit wetsvoorstel spreekt de overheid zich voor het eerst echt uit en wordt een meerouderschap expliciet door de overheid afgewezen. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat hier religieuze in plaats van rationele en menselijke keuzes worden gemaakt. Het steekt mij des te meer omdat er door intentioneel meerouderschap geen beperkingen worden opgeworpen aan mensen die voor een traditioneel tweeoudergezin kiezen, maar dat er door de Wet Deelgezag wél expliciet beperkingen worden opgelegd aan mensen die met 3 of 4 personen liefdevol een kind willen opvoeden. Dat doet mij pijn.

Ik vraag u daarom met klem om de goed onderbouwde aanbevelingen van de SHO om te zetten in wetgeving en niet te varen op onderbuikgevoelens (dat het tot meer conflicten zal leiden) en op religieuze overtuigingen (want de rechten van mensen die een traditioneel gezin voorstaan worden bij intentioneel meerouderschap niet beperkt).

Hoogachtend,

Remco Roos